

Stanowisko Stowarzyszenia Miłośników Ziemi Tarnogórskiej w sprawie komunikatu Ministerstwa Kultury, Dziedzictwa Narodowego i Sportu z dnia 19 marca 2021 roku pn.

„Jedyne rozwiązanie dla Tarnowskich Gór to wspólna instytucja kultury powołana przez Stowarzyszenie Miłośników Tarnowskich Gór i Urząd Marszałkowski Województwa Śląskiego”.

Stowarzyszenie ze zdziwieniem przyjmuje stanowisko wyrażone przez Ministerstwo Kultury, Dziedzictwa Narodowego i Sportu dotyczące wsparcia finansowego obiektów wpisanych na Listę światowego dziedzictwa UNESCO. Stanowisko to bowiem powiela nieprawdziwe tezy funkcjonujące w przestrzeni publicznej, dotyczące sytuacji prawnej i majątkowej zespołu atrybutów objętych wpisem na Listę światowego dziedzictwa UNESCO. Formułuje także zaskakującą tezę, jakoby to wyłącznie od decyzji Stowarzyszenia, zależał los miejsca światowego dziedzictwa w Tarnowskich Górach.

W dniu 9 lipca 2017 roku „Kopalnie ołowiu, srebra i cynku wraz z systemem gospodarowania wodami podziemnymi w Tarnowskich Górach” wpisano, wskutek wieloletnich starań Stowarzyszenia na Listę światowego dziedzictwa kulturalnego i naturalnego UNESCO. Przedmiotowy wpis obejmuje 28 tzw. atrybutów, z czego tylko nieznaczna część - Zabytkowa Kopalnia Srebra oraz Sztolnia Czarnego Pstrąga - zarządzana jest przez Stowarzyszenie i stanowi jego własność. Większość pozostaje we władaniu Skarbu Państwa. Za pozostałe atrybuty odpowiadają jednostki samorządu terytorialnego oraz inne podmioty.

To bezprecedensowa sytuacja, gdy lokalne Stowarzyszenie potrafi działać tak skutecznie, by przez niemal 70 lat swojej działalności przywrócić obiekty przemysłowego dziedzictwa społeczeństwu, chronić je, zabezpieczać i wreszcie udostępnić turystom, bez jakiegokolwiek instytucjonalnego, systemowego wsparcia, nawet po uzyskaniu prestiżowego wpisu. Przez wiele lat konsekwentnie inwestowaliśmy własne, ciężko wypracowane środki finansowe w modernizację obiektów, polepszenie ich bezpieczeństwa i funkcjonalności. Własnymi staraniami działaliśmy również na rzecz zabezpieczenia pozostałych atrybutów, mimo iż nie jesteśmy ich właścicielem.

Część obiektów UNESCO zarządzana przez Stowarzyszenie, wskutek odgórnego zamknięcia ich dla ruchu turystycznego, znalazła się w zagrożeniu. Nie mogąc generować stałych przychodów, nie jesteśmy w stanie spełniać wszystkich nałożonych przepisami, a kosztownych wymogów związanych z zabezpieczeniem ruchu górniczego i utrzymaniem stanowisk pracy.

Celem ratowania naszego dorobku, Stowarzyszenie skorzystało ze wszelkich możliwych i dostępnych dla niego programów pomocowych Skarbu Państwa, w wyniku czego otrzymaliśmy łącznie bezzwrotną pomoc w łącznej wysokości 507.748,21 zł (dofinansowanie części kosztów wynagrodzeń pracowników oraz należnych od tych wynagrodzeń składek na ubezpieczenia społeczne z Powiatowego Urzędu Pracy dla przedsiębiorców oraz środki z Państwowego Funduszu Rozwoju), co stanowi wyjątkowo szóstą część tego co niezbędne jest dla utrzymania dotychczasowego status quo. Z uwagi na ustanowione przez Ministerstwo kryteria formalne, Stowarzyszenie pozbawione było możliwości skorzystania z dopłat do wynagrodzeń pracowników dla opiekunów Pomników Historii oraz zarządców miejsc światowego dziedzictwa wprowadzonych do Tarczy Antykryzysowej w 2020 r. na wniosek Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego, ponieważ Stowarzyszenie otrzymało w/w dofinansowanie z Powiatowego Urzędu Pracy. Ogromnie doceniamy pomoc otrzymaną ze środków publicznych, jednakże w żadnej mierze nie jest ona wystarczająca.

W tej sytuacji, mając przede wszystkim na względzie postanowienia art. 4 ratyfikowanej i podpisanej przez Rzeczpospolitą Polską *Konwencji w sprawie ochrony światowego dziedzictwa kulturalnego i naturalnego* z dnia 16 listopada 1972 roku (*„Każde Państwo będące Stroną niniejszej Konwencji uznaje, że na nim spoczywa w pierwszym rzędzie obowiązek zapewnienia identyfikacji, ochrony, konserwacji, rewaloryzacji i przekazania przyszłym pokoleniom dziedzictwa kulturalnego i naturalnego [...]”*), wielokrotnie zwracaliśmy się do Ministerstw o systemowe wsparcie, analogicznie jak ma to miejsce w odniesieniu do siostrzanych Kopalni Soli w Wieliczce i Bochni czy Muzeum Górnictwa Węglowego w Zabrze. Bezskutecznie.

Nie jest oparte na prawdzie twierdzenie, że warunkiem koniecznym udzielenia wsparcia Zabytkowej Kopalni Srebra i Sztolni Czarnego Pstrąga jest ich nacjonalizacja czy też transfer majątku do instytucji kultury. Wszak samo Ministerstwo w przedmiotowym komunikacie przywołuje *casus* dofinansowania obiektów w Wieliczce, Bochni i Zabrze w oparciu o ustawę z dnia 30 sierpnia 2013 roku *o dotacji przeznaczonej dla niektórych podmiotów* (tj. Dz.U. z 2019, poz. 1771). Stoimy na stanowisku, że brak jest przeszkód prawnych dla objęcia Stowarzyszenia zakresem tej ustawy, bowiem spełniamy wszystkie określone tam warunki formalne.

Stowarzyszenie w rozmowach z Marszałkiem Województwa Śląskiego – Panem Jakubem Chełstowskim przedstawiało różne alternatywne propozycje wsparcia – m.in. powierzenie zadań publicznych organizacji pożytku publicznego - zlecenie realizacji zadania publicznego w oparciu o art. 16 ustawy z dnia 24.04.2003 r. *o działalności pożytku publicznego i wolontariacie* (tj. Dz.U. z 2020, poz. 1057), wsparcie poprzez rekompensaty udzielane w ogólnym interesie gospodarczym na podstawie decyzji Komisji Europejskiej z dnia 20 grudnia 2011 roku *w sprawie stosowania art. 106 ust. 2 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej do pomocy państwa w formie rekompensaty z tytułu świadczenia usług publicznych, przyznawanej przedsiębiorstwom zobowiązanym do wykonywania usług świadczonych w ogólnym interesie gospodarczym* (Dz.Ur.UE.L 2012 Nr 7, str.3), udział jednostek samorządu terytorialnego w Stowarzyszeniu w charakterze członków wspierających czy też

współpracę ze spółką marszałkowską, która także jest właścicielem obiektów będących atrybutami UNESCO.

Uważamy za co najmniej niestosowne artykułowanie niepopartych żadnymi faktami sugestii, jakoby Stowarzyszenie wykazywało brak zaangażowania i nadmiernie przeciągało procesy decyzyjne związane z powołaniem do życia instytucji kultury. Utworzenie instytucji kultury to dla nas sytuacja wyjątkowa i bez precedensu. Ogromnie doceniamy inicjatywę Pana Marszałka Chełstowskiego i jego zaangażowanie w projekt systemowego wsparcia jedyne na Śląsku obiektu UNESCO. Ponieważ jednak propozycja utworzenia instytucji kultury znacząco ingeruje w majątek Stowarzyszenia i jego sytuację faktyczną, nadzwyczaj poważnie traktując propozycję Pana Marszałka, zmuszeni byliśmy do przeprowadzenia zakrojonych na szeroką skalę konsultacji z ekspertami i członkami Stowarzyszenia w sprawie kształtu przyszłego statutu instytucji kultury oraz umowy o jej ustanowieniu.

Prostując informacje zawarte w komunikacie Ministerstwa Kultury, Dziedzictwa Narodowego i Sportu informujemy, że podpisany przez nas list intencyjny wraz z propozycją statutu i umowy uwzględniającymi deklaracje Pana Marszałka wobec Stowarzyszenia zostały przekazane do Urzędu Marszałkowskiego Województwa Śląskiego. Wierzymy, że dokumenty bez istotnych ingerencji zostaną zaakceptowane przez drugą stronę, co otworzy drogę do ustanowienia instytucji kultury.

Wyrażamy jednocześnie nadzieję, że równoległe podjęte zostaną prace legislacyjne nad objęciem ustawą gwarantującą systemowe wsparcie Skarbu Państwa dla wyjątkowych tarnogórskich obiektów UNESCO.